

Vergaderjaar 2019–2020

31 936

Luchtvaartbeleid

O **VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG** Vastgesteld 25 november 2019

Naar aanleiding van het Mondeling Overleg van 5 november 2019 inzake het besluit tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling ten behoeve van het project «Militair Radarstation Herwijnen» hebben de leden van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking¹ en voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving² op 13 november 2019 aan de Staatssecretaris van Defensie nog enkele aanvullende vragen gesteld.

De Staatssecretaris heeft op 22 november 2019 gereageerd.

De commissies brengen bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier voor dit verslag,
Van Luijk

¹ Samenstelling **Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking:** Faber-van de Klashorst (PVV), Ganzevoort (GL), Van Apeldoorn (SP) (*voorzitter*), Van Dijk (SGP), Jorritsma-Lebbink (VVD), Knapen (CDA), Oomen-Ruijten (CDA), Koole (PvdA), Teunissen (PvdD), Van Rooijen (50PLUS), arbouw (VVD), Van Ballekom (VVD) (*1^e ondervoorzitter*), Beukering (FvD), Bezaan (PVV), Dittrich (D66), Gerbrandy (OSF), Huizinga-Heringa (CU) (*2^e ondervoorzitter*), Karimi (GL), Kluit (GL), Moonen (D66), Van Pareren (FVD), Vos (PvdA), De Vries (Fractie-Otten), Van Wely (FVD)

² Samenstelling **Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving:** Atsma (CDA), De Boer (GL), Van Dijk (SGP), Nooren (PvdA) (*ondervoorzitter*), Pijlman (D66), Klip-Martin (VVD), Baay-Timmerman (50PLUS), A.J.M. van Kesteren (PVV), arbouw (VVD), Beukering (FVD), Bezaan (PVV), Crone (PvdA), Dessing (FVD), Geerdink (VVD), Gerbrandy (OSF), Janssen (SP), Kluit (GL), Meijer (VVD) (*voorzitter*), Moonen (D66), Nanninga (FVD), Nicolai (PvdD), Pouw-Verweij (FVD), Prins-Modderaar (CDA), Recourt (PvdA), Rietkerk (CDA), Roommaker (Fractie-Otten), Vendrik (GL), Verkerk (CU)

**BRIEF VAN DE VOorzITTERS VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMEN-
WERKING EN VOOR INFRASTRUCTUUR, WATERSTAT EN
OMGEVING**

Aan de Staatssecretaris van Defensie

Den Haag, 13 november 2019

Naar aanleiding van het Mondeling Overleg van 5 november 2019 inzake het besluit tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling ten behoeve van het project «Militair Radarstation Herwijnen» hebben de leden van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) en voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving (IWO) nog enkele aanvullende vragen.

Kunt u een overzicht geven van de verschillende stappen en de overwegingen die hebben geleid tot de keuze voor Herwijnen als meest dan wel enige geschikte locatie voor het militair radarstation?

Wanneer verwacht u dat het onderzoek naar alternatieve locaties is afgerond, gelet op de termijn van 6 tot 8 weken die u noemt in uw brief van 16 september 2019?

De leden van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) en voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving (IWO) zien met belangstelling uit naar uw reactie, alvorens een besluit te kunnen nemen inzake het al dan niet instemmen met het besluit tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling.

oorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking
E.B. van Apeldoorn

Voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving
H.J. Meijer

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 november 2019

Naar aanleiding van een mondeling overleg met de commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving over het Besluit tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling in Herwijnen op 5 november 2019, heeft u mij in uw brief (165192.17u) van 13 november 2019 nog twee aanvullende vragen gesteld.

1. De eerste vraag was of ik een overzicht kon geven van de verschillende stappen en de overwegingen die hebben geleid tot de keuze voor Herwijnen als meest dan wel enige geschikte locatie voor het militair radarstation.
2. De tweede vraag was wanneer ik verwacht dat het onderzoek naar alternatieve locaties is afgerond.

Met deze brief beantwoord ik de door u gestelde vragen.

Ik ben mij ervan bewust dat er bij de omwonenden zorgen om de plaatsing van de radar zijn. Naar aanleiding van een brief van en gesprek met de gemeente West Betuwe heb ik toegezegd samen met de gemeente en omwonenden een onderzoek naar alternatieve locaties uit te voeren. Daarnaast heb ik toegezegd een onderzoek naar cumulatieve effecten uit te voeren. De gemeente West Betuwe heeft bijgedragen aan de onderzoeksvraag van dit onderzoek. Beide onderzoeken zijn in volle gang. Indien er alternatieve locaties zijn die evengoed als of beter voldoen dan de locatie te Herwijnen en die op korte termijn beschikbaar zijn stopt de uitvoering van de Rijkscoördinatieregeling en zal ik eerst de alternatieven nader in beschouwing nemen.

Overwegingen en stappen die hebben geleid tot de keuze voor Herwijnen als meest geschikte locatie voor het militair radarstation

In mijn brief van 25 oktober 2019 «Antwoord op de vragen vanuit de commissies BDO en IWO over het besluit tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling ten behoeve van het project militair radarstation Herwijnen» heb ik aangegeven dat het noodzakelijk is de meer dan 40 jaar oude radars te vervangen en welke overwegingen ten grondslag hebben gelegen aan de locatiekeuze Herwijnen. Deze waren:

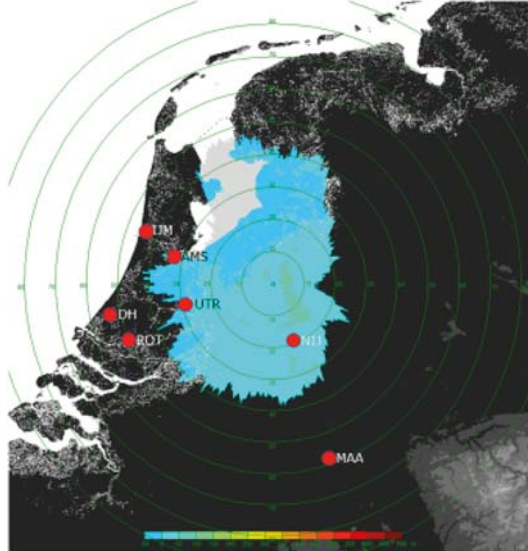
1. Optimale radardekking (vrije zichtlijnen);
2. Optimale spreiding met de radar in Wier;
3. De mogelijkheid een zendvergunning te krijgen;
4. De mogelijkheid het terrein te bestemmen als defensie terrein met voldoende mogelijkheden voor ruimtelijke indeling.

Als eerste stap bij de noodzakelijke vervanging van de twee radarstations is gekeken naar de mogelijkheid de bestaande radars te Wier en Nieuw-Milligen te vervangen. Voor de radar in Wier was dit mogelijk. Voor de radar in Nieuw-Milligen was dit binnen de eisen echter niet mogelijk:

1. Er is slechts een beperkte detectiecapaciteit op lage hoogte. Dit wordt veroorzaakt doordat de radar tussen enerzijds de Utrechtse Heuvelrug en anderzijds de Hoge Veluwe ligt (zie figuur 1). Er is zelfs overwogen de radar op een toren die hoger is dan 60 meter te plaatsen. Maar het zicht zou nog steeds beperkt zijn en de spreiding tussen de beide radars zou niet optimaal zijn. Zie ook het volgende punt.

2. De beide radars staan te dicht bij elkaar. Om voor een zo compleet mogelijke radardekking van Nederland te zorgen is een betere spreiding tussen beide radars³, en daarmee een locatie die verder naar het zuidwesten is gelegen, noodzakelijk.

Figuur 1: Detectie op lage hoogte (1.000 voet) van de radarlocatie. Nieuw Milligen wordt beperkt door de Hoge Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug. Het blauw gekleurde gebied is het gebied waarbinnen vliegtuigen kunnen worden gezien die op 300 meter hoogte vliegen. Het detectiegebied is kleiner voor lager vliegende vliegtuigen en uiteraard groter voor hoger vliegende vliegtuigen. Het diagram is tot stand gekomen door gebruik te maken van het programma CARPET («computer aided radar performance evaluation tool») van TNO.

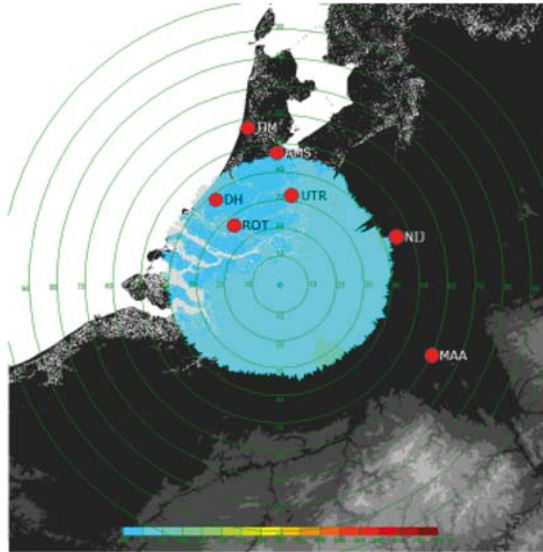

Als tweede stap is er daarom in 2012 voor gekozen te zoeken naar een meer zuidwestelijk gelegen alternatief voor Nieuw-Milligen. Hierbij is het TNO onderzoek van 2012 gebruikt. Zoals toegezegd tijdens het mondeling overleg van 5 november voeg ik als bijlage dit TNO onderzoek⁴. In dit onderzoek is gekeken naar de meest optimale militaire locatie in zuid Nederland (vliegveld Gilze-Rijen). Ter referentie is ook de voormalige radarlocatie van Luchtverkeersleiding Nederland te Herwijnen meegenomen. De locatie Gilze Rijen schoot ook tekort voor wat betreft de afdekking van met name het noordwestelijk deel van de Randstad (zie figuur 2).

³ De noordelijk gelegen radar staat in Wier, te Friesland.

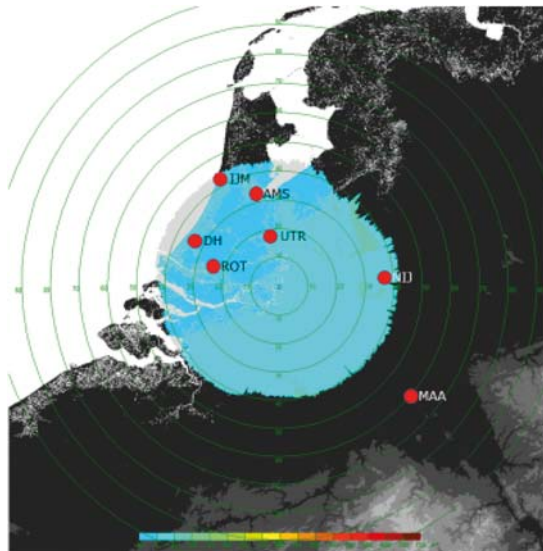
⁴ Ter inzage gelegd op de afdeling Inhoudelijke ondersteuning onder griffie nr. 165192.17.

Figuur 2: Vanaf locatie Gilze Rijen is de detectiecapaciteit op lage hoogte boven het noordwestelijk deel van de Randstad onvoldoende. Amsterdam wordt nauwelijks afgedekt de Noordzeekanaal- monding bij IJmuiden helemaal niet, De radar in Wier heeft daar ook geen radardekking op lage hoogte.

In 2014 kwam de locatie Herwijnen beschikbaar. Deze locatie kwam uit het TNO onderzoek als de meest geschikte locatie naar voren. De vrije zichtlijnen (zie figuur 3), de geografisch gunstige ligging en de afstand tot obstakels, waren elementen die daarbij positief in het oog sprongen. In 2015 bleek dat de locatie Herwijnen eenvoudig te verwerven was en dat er draagvlak bij de gemeente Lingewaal was voor de plaatsing van een radar. Dit heeft ertoe geleid dat er destijds geen aanleiding was om uitgebreid nader onderzoek te doen naar eventuele andere alternatieve locaties en aldus is de keus voor Herwijnen gemaakt.

Figuur 3: Locatie Herwijnen biedt goede zichtlijnen op lage hoogte over de Randstad en het zuidwestelijk deel van Nederland.

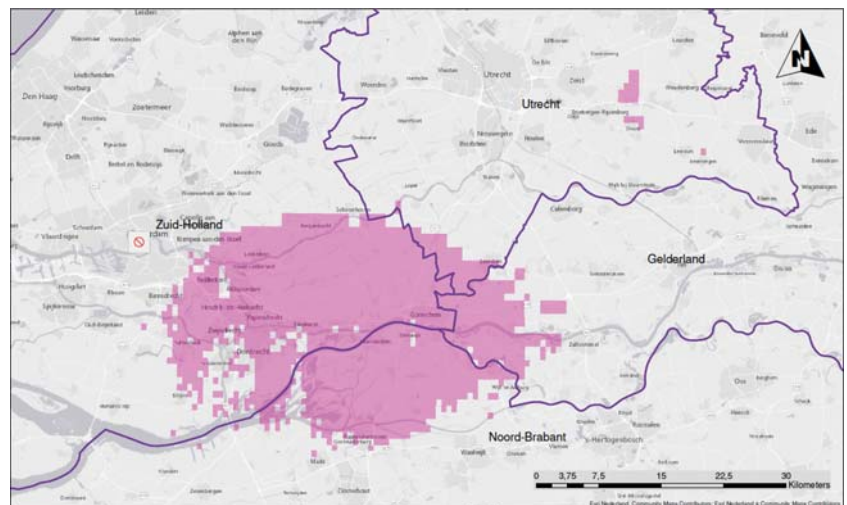
Gedurende dit traject zijn er vanwege het Energieakkoord plannen gemaakt om windmolenparken te realiseren, onder andere in de provincie Flevoland. De werking van radars wordt verstoord door hoogbouw en windmolens. Naar mate de windmolens groter zijn en dichter bij een radar

staan, veroorzaken zij meer verstoring. Ondanks dat moderne radars hier minder gevoelig voor zijn, is met name bij grootschalige windenergieprojecten de verstoring niet acceptabel. Daarom kunnen bij plaatsing van de nieuwe radar op Nieuw-Milligen geplande grootschalige windenergieprojecten in Flevoland geen doorgang vinden. Door de keuze van verder zuidelijk gelegen locatie wordt daardoor ruimte gecreëerd voor grote windenergieparken in Flevoland.

Verwachte afronding van het onderzoek naar alternatieve locaties

Op dit moment voert Defensie samen met TNO dit onderzoek uit en het is mijn streven dit medio december te kunnen aanbieden. Deze doorlooptijd blijkt helaas langer te zijn dan vooraf was ingeschat. Dat komt door de complexe en daarmee tijdrovende berekeningen die moeten worden gemaakt om te bepalen binnen welk geografisch gebied de zichtlijnen operationeel acceptabel zijn, zoals dat op de locatie Herwijnen het geval is. Deze berekeningen zijn bepalend voor het vaststellen van het zoekgebied voor alternatieve locaties. Het zoekgebied is op 8 november online gezet (zie figuur 4). Daarnaast kost het tijd om alternatieven die door omwonenden zijn aangedragen te beoordelen.

Figuur 4: Zoekgebied alternatieve locaties voor radar Herwijnen

De Staatssecretaris van Defensie,
B. Visser